

ДО

ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ВИСШИ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Информационен индекс	Дата
ВСС - 12022	3-09-2021

ВЪПРОСИ

по чл. 29и, ал. 2 от ЗСВ

от Милен Василев – съдия в Софийския апелативен съд

Относно: Частичният избор на членове на ВСС на свиканото Общо събрание на съдиите (ДВ, бр. 56/6.07.2021 г.)

УВАЖАЕМИ КАНДИДАТИ ЗА ЧЛЕНОВЕ НА ВСС,

Възползвам се от правото по чл. 29и, ал. 2 от ЗСВ да ви задам писмено въпроси във връзка с длъжностите, за които кандидатствате, още повече, че не е ясно дали ще е възможно устно задаване на въпроси на самото общо събрание предвид усложняващата се епидемична обстановка в страната.

С интерес прочетох двете кандидатски концепции и особено се впечатлих от някои от идеите, надхвърлящи сегашните правомощия на ВСС и изискващи законови и дори конституционни промени. Ако въпреки липсата на правомощия кандидатите все пак успеят да ги реализират до края на краткото им пребиваване в този ВСС, това би било по-голямо постижение дори от златен олимпийски медал, което искрено им пожелавам.

Няма да ги питам защо са се съгласили да бъдат издигнати за кандидати при ясното съзнание, че мандатът им ще изтече след по-малко от 1 година и няма да имат право на преизбиране в следващия ВСС предвид ограничението по чл. 130, ал. 4 от Конституцията. Няма да ги питам и какво мислят за ширещото се сред съдийското съсловие мнение, че двете оформени в този ВСС „партии“ на мнозинството и на малцинството са си стиснали ръцете да си разделят мирно двете овакантирани позиции и всяка е издигнала по една кандидатура с цел да не се промени съотношението на силите и да не се провали бъдещия избор на председател на ВКС, изискващ поне 17 гласа, още повече, че прокурорската колегия и в момента е с по-малък числен състав, тъй като овакантирани места от парламентарната квота не са попълнени от Народното събрание и няма шанс да бъдат попълнени.

В случая понеже броя на кандидатите съответства на броя на вакантните места, то всеки от тях би бил избран, дори за него да е получен един глас /собствения му/ – това следва от чл. 29л, ал. 4 ЗСВ. Все пак припомням, че техният избор не им „*вързан в кърпа*“, **а е възможно и никой да не бъде избран** – напр. ако в гласуването участва по-малко от необходимия кворум по чл. 29к, ал. 2 или 3 ЗСВ, който при първо гласуване е повече от 1/2, а при повторно гласуване е 33 % от имащите право на глас. Същевременно, кворумът се формира от упражняните право на глас съдии, независимо за кой от двамата кандидати са подали своя

глас, т.е. дори и хипотетично всички да са гласували само за единия кандидат, то за избран ще се счита и другият, стига да е получил поне един действителен глас /собствения си/. Тази изборна аритметика сочи, че единственият начин да се гласува против кандидат е просто да не се участва в гласуването /да не се гласува за никого/, така че кворумът да не се постигне и при повторното гласуване по чл. 29к, ал. 3 ЗСВ, в който случай никой няма да бъде избран. Във всички други хипотези, избрани ще бъдат и двамата кандидати. Впрочем, призивите за бойкот при гласуването стават все по-силни, тъй като не малко съдии считат тази изборна процедура за безсмислена, настоящият ВСС – за провален по много направления, а наваксване на проспаните 4 години от мандата за невъзможно да се случи в последната 1 година. Така че основна грижа и на двамата кандидати е да успеят да мотивират достатъчно съдии въобще да участват в гласуването, което уверявам ги – няма да е лесна работа при сегашната ситуация. Пълната липса на провеждане на кампания сред избирателите от кандидатите до настоящия момент не работи в тяхна полза. Не действат особено мотивиращо и представените от тях концепции, които са сухи, клиширани и невпечатляващи – едната копирана от друга на същия кандидат от 2017 г., а втората съставена от твърде общи фрази без почти никаква конкретика, каквито сме чели и слушали много и до втръсване през годините при предходни избори за ВСС.

Като оставим настрана всичко гореизложено, считам, че най-добре би било на кандидатите да се поставят въпроси относими към това какво **практически и реално** би могло да се свърши **при сегашната законова база** през краткия **1-годишен остатък** от мандата на този ВСС, а не да се занимаваме с „вечните въпроси за живота, вселената и всичко останало“. Защото провалът на настоящия ВСС не е свързан с нереализирането на бъдещи гениални идеи, а с **неизпълнението на основните му сегашни функции**, възложени от действащото законодателство, което отдавна е предизвикало недоволството на цялата съдийска общност в много по-голяма степен отколкото към всички предходни състави на ВСС. Оправданията, че за това било виновно законодателството са крайно несериозни – както е казал народът „на крива ракета космосът ѝ пречи“, а знаем и, че „where there's a will there's a way“.

Ето защо следващите ми въпроси са съсредоточени около **животрептящите актуални проблеми** на съдилищата, чието разрешаване е от компетентността на ВСС, които съм групирал в следните няколко категории:

I. За чиновническата душа на българския съдия

Заглавието може да звучи смущаващо, но то е пряко свързано с първата тема и в двете концепции, съобразно изискванията към този жанр и познато от всички подобни концепции при всички предходни избори за ВСС – темата за независимостта. Знамето на независимостта обичайно се размахва гордо и с плам, но дали това не е просто красива фасада, а истинската картина да е друга и не съвсем лицеприятна. Независими ли са или зависят от мъдри външни указания и съвети членовете на ВСС при избирането на „тримата големи“ или ръководителите на ключови съдилища? Реторичен въпрос.

В концепциите темата се разглежда повече като „независимост на съдебната власт“, „независимост на съдебната система“, което се съсредоточава главно до институционална независимост, т.е. до независимост от другите власти, органи и външни лица. Може би и поради това в дейността на всички състави на ВСС отстояването на независимостта се изчерпва преди всичко с приемането на декларации спрямо различни подобни извънсистемни влияния. Чрез декларации към независимост! Ако количеството на приетите декларации през годините е правопрпорционално на независимостта, то значи отдавна сме стигнали върха на тази независимост. Вярва ли някой в това?

Проблемът с независимостта обаче има и друг аспект и той е по-важен, а именно – **индивидуалният**, т.е. независимост на отделния съдия в конкретната му служебна дейност. Тази независимост е на ментално ниво и зависи от менталитета, себеусещането, характера

и почтеността на отделния съдия. В тази насока опасностите към независимостта са **преди всичко вътрешни** – изходящи от самата съдебна система. Понастоящем администрирането на тази система: 1) способства за формирането на чиновнически менталитет в съдията, и 2) допуска и negliжира административния натиск върху съдията. По-конкретно:

Известно е, че характерно за чиновническия начин на мислене е подчинението на висшестоящи ръководители, чинопочитанието, спазването на йерархия, страхливостта, формализма, неспособността за вземане на самостоятелни решения и за поемането на отговорност. Наред с това – скатаването от работа, бездушното отношение, мотивирането за работа единствено с вземането на заплата /на принципа „ден да мине, друг да дойде – важното заплата да тече“/ и т.н. Не може да се отрече, че подобен менталитет се среща и сред част от съдийското съсловие, тъй като и съдиите са хора и уви – нищо човешко не им е чуждо. Разбира се, мирогледът на един човек се формира през целия му живот и не е отговорност /само/ на ВСС.

От гледище на управлението на съдебната власт обаче по-същественото е дали настоящата система на администриране на съдилищата способства, благоприятства и съдейства за изграждането на чиновнически менталитет на съдията. За съжаление отговорът е положителен. Преди 1990 г. съдиите са били подчинени на партията-майка и управлявани от Министерство на правосъдието в рамките на единната държавна власт. От 1991 г. ролята на партията-майка е поета от ВСС и от административните ръководители на съдилищата. В продължение на 30 години на съдиите упорито се втъпява, че ВСС е „*правителството на съдебната власт*“, а административните ръководители са техни преки началници, на които съдиите дължат подчинение и на които е позволено и напълно в реда на нещата „*да колят и бесят в съдилищата*“. Тази нагласа допълнително се подсилва и от все по-разширяващия се списък от правомощия, които законодателят продължава да възлага на тези ръководни органи. Вече се приема за напълно нормално самият ВСС да издава задължителни тълкувания на закони, правила и ръководни указания за различни аспекти от живота на съдилищата – да си спомним указанията от 24.06.2021 г. относно формата за валидност на съдебните актове във връзка с електронното правосъдие, фамозните правила за дейността на съдилищата по време на КОВИД-пандемията, отменящи цели закони, правилата за командироване, методиката за случайно разпределение на делата и т.н. От много съдии се приема и за напълно нормално да се обръщат към съответния административен ръководител на съд с обръщението „*шефе*“, което е показателно за начина на мислене. Като прибавим и съществуването на абсурдния институт на командироването, сам по себе си антипод на независимостта, както и останката от социализма, наречена „задължителни тълкувателни решения на върховните съдилища“, непозната в западния свят, става ясно защо системата изгражда чиновническа душа в българския съдия и защо той трудно може да се приеме за самостоятелен и независим в мисленето си.

Изхождайки от гореизложеното моля кандидатите да отговорят на следните въпроси:

1. Считате ли, че ВСС наистина е „*правителство на съдебната власт*“, а административните ръководители наистина са „*шефове на съдиите*“? Ако не считате – какво лично вие ще направите за преодоляване на тази погрешна нагласа?

2. Нужна ли е промяна в сегашния командно-административен модел на управление на системата на съдилищата в посока намаляване правомощията на ВСС и на административните ръководители на съдилища?

3. Одобрявате ли все по-честата практика на ВСС да приема указания, правила, методики и др., с които да напътва съдиите как да прилагат закона?

4. Считате ли за необходимо в учебните програми на НИП, който е на пряко подчинение на ВСС, особено за първоначално назначени и за младши съдии, да се включат обученията относно правния статут на съдията, в които специално да се акцентира на отношенията с ВСС

и административните ръководители на съдилищата и за границите на правомощията на тези органи спрямо съдиите?

II. За административните ръководители

Темата е логично продължение на предходната.

Едно от нещата, с които СК на ВСС се занимава на почти всяко заседание, е избори за административни ръководители на съдилища. На всички е направило впечатление какви епични битки се разгарят в СК в процедурите за т.нар. *оперативно интересни съдилища* – най-големите и ключови за системата съдилища, които са около 15 – 20, в които се разглеждат 2/3 от всички съдебни дела в страната. Защо това е така бе частично изяснено в т. I.

По-откровено и твърде нелицеприятно признание за негативната роля на административните ръководители спрямо независимото правораздаване обаче е изказвано от членове на самия кадрови орган и то далеч назад в годините. Така през 2015 г. в едно известно медийно интервю¹ тогавашен член на ВСС директно заявява: *„Аз съм се сблъсквала с опити за оказване на влияние през административните ръководители. Тяхното влияние е огромно и заради това е изключително важно какви хора избира ВСС“. На конкретизиращия журналистически въпрос „как влияят шефовете в системата“* пък отговаря: *„Чрез директни искания за резултат по дело, чрез прикриване с правни мнения, целящи определен резултат в противоречие с практиката и даже с елементарната логика. Там влиянието прозира, няма как да не се види. Има и по-прикрити форми, има и по-директни. Отива се до там, че се искат точни резултати по делата“,* и продължава – *„Повечето форми за влияние са прикрити в стил „Дай да свършим това, защото другото...“. Директните са много неудобни, защото тези, които ги упражняват, стават много по-уязвими“.*

Горното донякъде обяснява и защо плахия /и затова и нелеп/ законодателен опит от 2016 г. за въвеждане на т.нар. „съдийско самоуправление“ беше посрещнат на нож от съдебните ръководители, които с всички сили спъват неговото реализиране в практиката, налагайки ограничително тълкуване дори и на сегашните крайно ограничени норми. Това е показателно за начина на мислене на нашите любими ръководители, които не желаят да се разделят дори и с частица от своята драгоценна власт, макар така и да не разбраха, че в сегашния си вид съдийското самоуправление е твърде имагинерна заплаха за техния „бизнес“.

Извън посоченото темата е интересна и в друга насока. В момента има 182 административни ръководители на съдилища /колкото е броят на съдилищата/ и около 250 заместник-административни ръководители /в най-малките РС такива няма/. При общ брой на съдиите около 2 100 е видно, че **близо 1/5 от целият съдийски щат е ръководен** – всеки пети съдия в системата е някакъв ръководител, което е **потресаващо**. Положението в момента е *„много вождове, малко индианци“*. Удивителното е, че тези „вождове“ работят при по-малък процент натовареност по делата от „индианците“, което пък води до увеличаване натовареността на „индианците“, а същевременно – получават по-големи заплати от тях. Твърдението, че отговорността на „вождовете“ била по-голяма и оправдавала това положение, би било вярно, ако „индианците“ не са съдии, които решават човешки съдби. Не е ясно защо при определянето на заплатите ВСС е решил, че да пратиш доживот в затвора човек или да разглеждаш дела за милиони е по-малко отговорно, отколкото да джуркаш дела, да разписваш отпуски, да командваш чистачките и параджията в съда, да се грижиш за дограмата и покрива на съдебната сграда. Това отново показва прилагане на йерархическия чиновнически аршин към дейността на съдиите, наследен от зрелия социализъм, подобен на

¹ интервю на Галина Карагьозова, публикувано на 9.07.2015 г. в сайта „Медиапул“ под заглавие „Модела „КОИ“ владее съдебната власт, не спасим ли съда – няма шанс за промяна“ – <https://www.mediapool.bg/modelat-koi-vladee-sadebnata-vlast-ne-spasim-li-sada-nyama-shans-za-promyana-news236468.html>.

този в останалата държавна администрация. Прочее, за административната им дейност, която безспорно отнема време, административните ръководители не следва да се компенсират двукратно – веднъж с увеличена заплата и втори път с намалена натовареност по делата, а това компенсиране следва да е само с едното от двете. Съвсем отделен е въпросът дали при администрирането на съдилищата не следва да се възприеме генерално различен подход – председателите на съдилища, които са съдии, да останат с главно представителни функции, а цялата текуща администрация във всички аспекти, вкл. кадрови спрямо служителите, да се повери на квалифицирани ръководни съдебни служители /напр. съдебни администратори, избирани по определен ред, с определен ценз и мандат/. Това разбира се е въпрос за законодателен дебат и не му е мястото тук.

Предвид горното моля кандидатите да отговорят на следните въпроси:

5. Какво според вас трябва да предприеме ВСС, за да преустанови и предотврати неправомерното влияние, което отделни административни ръководители упражняват върху съдии с цел постигане на определени резултати по делата?

6. Какво е отношението ви към проблема с т.нар. *вечни съдебни шефове* – съдии, които през по-голямата част от кариерата си са били на ръководни позиции, сменящи ги периодично в един и същи съд /от заместник в председател и обратно/ или в различни съдебни институции? Ако бъдете избрани за членове на ВСС, каква политика лично вие ще следвате в процедурите по избор на административни ръководители с участие на подобни кандидати?

7. В момента съществува противоречие относно начина на определяне на натовареността на административните ръководители и техните заместници – според ЗСВ тя се определя въз основа на приети от общото събрание на всеки съд правила за определяне на натовареността /чл. 79, ал. 2, т. 9, чл. 85, ал. 2, т. 7, чл. 92, ал. 2, т. 8, чл. 111, ал. 2, т. 5, чл. 119, ал. 2, т. 5 ЗСВ/, а същият въпрос се урежда и от приетите от ВСС Правила за оценка на натовареността на съдиите /чл. 10 и приложение № 5/, макар и на всеки юрист да е ясно какво се прави при противоречие между закон и подзаконов акт. Считате ли, че ПОНС следва да се приведат в съответствие със ЗСВ и с прогласената **изключителна компетентност** на общите събрания по този въпрос, като от ПОНС отпадат чл. 10 и приложение № 5? В случай, че не считате да има подобно противоречие, то следва ли в ПОНС да се включи изрична уточняваща разпоредба, че правилата на ПОНС не ограничават правата на общото събрание да определя натовареността на административните ръководители, доколкото в момента същите превратно тълкуват съществуващото положение?

8. Следва ли правомощията на общите събрания на съдилищата да се разширят за сметка на правомощията на административните ръководители, по-специално – в сферата, касаеща организацията на правораздавателния процес /напр. разпределение на съдиите, правила за разпределение на делата, командироване/, но не само като съгласувателни функции, а и като решаващи?

III. За конкурсите

Настоящият състав на ВСС е постигнал нещо, което никой друг предходен състав не е успял в 30-годишната история на този орган – да обедини почти всички магистрати в **еднозначната им отрицателна оценка за дейността на този състав**. И докато предходния състав беше „скандалния“, то настоящият със сигурност е „**проваления**“. Провалите тук са по много направления, но това, което избожда очите, касае неизпълнението на основната конституционна функция на този орган, за която всъщност е създаден – **кадровата**. По-специално дейността на Съдийската колегия се отличава с пълна абдикация в тази насока. Конкурсите за съдии не само, че не свършват с години, но и накрая се отменят от ВАС със

страшна сила. Пример – обявените в ДВ на **8.05.2018 г.** конкурси за апелативни съдилища – ГО и ТО бяха **изцяло** отменени от ВАС през м. **09.2021 г.**². Наистина уникално постижение – не само, че за пръв път в историята се отмениха **цели конкурси** /а не отделни назначения/ и се върнаха в изходната им точка от преди **3,5 год.**, но и за пръв път се стигна до неколнократни частични отмени спрямо конкурсите на върховно ниво – за ВКС – НК, ГК и ТК. И отново никой от СК на ВСС не поема отговорност, а всичко потъва в блатото на колективната безотговорност. В цивилизования свят след подобни шумни провали членовете на органа подават **незабавно оставки**, но на нашите балкански ширини нещата стоят по друг начин – тук всеки се оправдава с другия.

Настоящият състав на СК на ВСС не само е рекордьор по отменени актове от ВАС, но и рекордьор по продължителност на конкурсните процедури – конкурсите за апелативни съдилища започнаха преди 3,5 г., тези за окръжни съдилища и ВКС – ТК – преди 2,5 г., тези за ВКС – ГК и НК – преди 1 година и не им се вижда края. Конкурсът за ВАС пък продължи 2 години. Същевременно, висящите конкурси за ВКС най-вероятно ще трябва да започнат отначало, ако страдат от същия порок относно конкурсните комисии, констатиран с горепосоченото решение на ВАС.

На всички в тази система е ясно, че **конкурсните процедури по ЗСВ са перманентно затлачени**, поради: **1)** бавните процедури по атестиране, отговорна за което е изцяло КАК – СК, **2)** бавната дейност на конкурсните комисии, и **3)** бавните процедури по съдебно обжалване, отговорен за което е ВАС, който упорито не съблюдава нормативно установения инструктивен 1-месечен срок за разглеждане на делата по чл. 187, ал. 3 ЗСВ.

Припомням, че в почти идентична от процедурно гледище нормативна уредба за атестациите, при която отново съществуваша ПАК, предишният състав на ВСС успяваше да проведе и приключи конкурсите при **по-тежка** нормативна регулация /освен по документи, но и със събеседване, а сега второто е отпаднало/ в далеч по-кратки срокове от настоящия ВСС. Това е видно от информацията, публикувана на сайта на ВСС. Няколко примера от дейността на предишния ВСС:

- конкурси за апелативни съдилища – ГО, ТО и НО с около 40 – 70 кандидати, обявени в ДВ на 27.09.2013 г., са с обявени класирания през м. 12.2013 г., т.е. **само 3 месеца** по-късно;
- конкурси за окръжни съдилища – ГО, ТО и НО с около 90 – 150 кандидати, обявени в ДВ на 12.11.2013 г., са с обявени класирания на 27.06.2014 г. и 4.07.2014 г., т.е. **8 месеца** по-късно;

- конкурси за ВКС – ГК, ТК и НК с 14 – 16 кандидати, обявени в ДВ на 26.09.2014 г., са с обявени класирания на 10.03.2015 г., 12.03.2015 г. и 20.03.2015 г., т.е. **6 месеца** по-късно;

- конкурс за ВАС с 37 кандидати, обявен в ДВ на 26.09.2014 г., е с обявено класиране на 20.02.2015 г., т.е. **5 месеца** по-късно;

- конкурси за окръжни съдилища – ГО, ТО и НО с около 80 – 140 кандидати, обявени в ДВ на 15.05.2015 г., са с обявени класирания на 27.11.2015 г., 8.12.2015 г. и 18.12.2015 г., т.е. **7 месеца** по-късно;

- конкурси за апелативни съдилища – ГО, ТО и НО с около 50 – 70 кандидати, обявени в ДВ на 24.07.2015 г., са с обявени класирания на 26.02.2016 г., 11.03.2016 г. и 18.03.2016 г., т.е. **8 месеца** по-късно;

- конкурс за административни съдилища с 90 кандидати, обявен в ДВ на 22.07.2015 г., е с обявено класиране на 1.02.2016 г., т.е. **6 месеца** по-късно;

- конкурс за ВАС с 46 кандидати, обявен в ДВ на 5.04.2016 г., е с обявено класиране на 7.10.2016 г., т.е. **6 месеца** по-късно;

- конкурси за ВКС – ГК, ТК и НК с около 9 – 17 кандидати, обявени в ДВ на 23.02.2016 г., са с обявени класирания на 28.06.2016 г. /за НК/, на 27.09.2016 г. /за ТК/ и на 29.09.2016 г. /за ГК/, т.е. **4 месеца** по-късно за НК и **7 месеца** по-късно за останалите;

² вж. решение № 9372/7.09.2021 г. по адм. дело № 155/2020 г. на ВАС, VI отд.

- конкурси за окръжни съдилища – ГО, ТО и НО с около 40 – 150 кандидати, обявени в ДВ на 22.07.2016 г., са с обявени класирания на 24.03.2017 г., 30.03.2017 г. и 31.03.2017 г., т.е. **8 месеца** по-късно.

Видно от горното предишният състав на ВСС е успявал така да организира конкурсите, че между обявяването на конкурса и обявяването на класирането да минава период не по-голям от 3 – 8 месеца. **Това означава, че в рамките на тези 3 – 8 месеца ВСС е успявал да изготви всички необходими атестации и да ги предостави на конкурсните комисии.** Как е било възможно това и защо сега не става?

Беглият преглед на протоколите от заседанията на ВСС от този период разкрива истинската картината относно обема на работа по атестациите на тогавашната КАК – преди и след разделянето на съвета на съдийска и прокурорска част. Така често в едно пленарно заседание на ВСС или на СК са провеждани между 20 и 30 атестации **само на съдии**, при средно около 15 на заседание, например: на 9.01.2014 г. – **31** атестации; на 23.01.2014 г. – **23** атестации; на 27.02.2014 г. – **23** атестации; на 12.03.2014 г. – **20** атестации; на 20.03.2014 г. – **30** атестации; на 13.11.2014 г. – **21** атестации; на 20.11.2014 г. – **25** атестации; на 22.01.2015 г. – **27** атестации; на 27.05.2015 г. – **19** атестации, на 15.10.2015 г. – **25** атестации, на 26.11.2015 г. – **16** атестации, на 3.12.2015 г. – **16** атестации, на 10.03.2016 г. – **26** атестации, на 7.04.2016 г. – **17** атестации, на 17.05.2016 г. – **24** атестации, на 12.07.2016 г. – **32** атестации, на 15.11.2016 г. – **17** атестации, и т.н. и т.н.

Подобен обем атестационна работа е непознат за сегашната СК на ВСС и за сегашната КАК. Единствената съществена разлика между тогава и сега не е нормативната уредба по атестирането /в основни линии тя е една и съща/, а е персоналният състав на кадровия орган и на КАК. При това тогавашният период за атестиране е бил 4-годишен, а сега е 5-годишен, т.е. преди атестации се правеха по-често, а сега по-рядко. Всеки **сам** може да си направи изводите от това. Сещаме се и за известната мисъл на Дън Сяо Пин „не е важно дали котката е черна или бяла, важно е да лови мишки“. В настоящия ВСС котка въобще липсва – нито черна, нито бяла.

На фона на тази безрадостна картина с конкурсите учудващо е оглушителното мълчание на двамата кандидати в представените от тях концепции – в едната концепция на този въпрос е отделена половин страница общи приказки, а в другата няма нищо казано, като се коментира единствено процеса по атестиране.

Ето защо моля кандидатите да осветлят избирателите за вижданията си по следните съществени въпроси, вълнуващи цялата съдийска общност:

9. За да може един лекар успешно да излекува пациента, трябва на първо място да е наясно с диагнозата и причината за заболяването. Каква според вас е причината сегашните конкурси да се движат **4-5 пъти по бавно**, отколкото конкурсите, организирани от предходния състав на ВСС, при положение, че на законодателно ниво конкурсните процедури бяха облекчени – преди конкурсните комисии трябваше да четат актове и да провеждат събеседване, сега трябва само да четат актове?

10. При сегашната законова база по ЗСВ /промяната на която не е в правомощията на ВСС/, какви организационни мерки следва да предприеме ВСС, за да ускори приключването на конкурсните процедури?

11. Считате ли за удачно спрямо дейността на помощни атестационни комисии и конкурсни комисии да се приложи политиката на „моркова и тоягата“ с цел ускоряване на тяхната работа, като например:

- спазването на установения в чл. 59, ал. 1 от Наредба № 2/2017 г. за атестирането срок за дейността на ПАК да се обвърже с правото на получаване на възнаграждение от членовете на ПАК, а неспазването на този срок да води до загуба на това възнаграждение;
- след изготвяне на всички атестации на участниците в съответния конкурс, СК или КАК да определят с решение срок за приключване на работата на конкурсната комисия

според обема на работа и броя на кандидатите, който срок да не надвишава определен максимум /не повече от 6 мес. за най-големите конкурси/; спазването на този срок също да бъде условие за получаване на възнаграждение от членовете на конкурсната комисия.

12. Одобрявате ли политиката на тази СК в редица проведени конкурси да ревизира класирането, изготвено от съответната конкурсна комисия, като назначава кандидати не по реда на класирането?

IV. За електронното правосъдие

По всеобщо мнение темата с многострадалното електронно правосъдие е това, заради което на този ВСС следва да се постави диагнозата „тежка форма на управленска некомпетентност“. И докато затлачването на конкурсите предизвиква само вътрешен гняв в системата, то провалът в е-правосъдието доведе до вълна от възмущение и във външния свят сред потребителите на правосъдни услуги и придоби дори неочаквани международни измерения, а пандемията още повече открои несвършената от ВСС работа. Така в последния доклад за върховенството на закона за 2021 г. Европейската комисия отбеляза, че **„въпреки законодателните усилия дигитализацията на правосъдието в България все още изостава на практика“**. Хвърлен камък в градината на нашия ВСС, от което обаче той не се впечатлява особено.

Както е известно въвеждането на електронното правосъдие бе предвидено със ЗИДЗСВ (ДВ, бр. 62/9.08.2016 г.), с 3-годишен отлагателен срок за влизане в сила – от **9.08.2019 г.**, през който ВСС трябва да извърши всички необходими действия по техническото му реализиране. Това не се случи, вследствие на което влизането в сила бе двукратно законодателно отлагано – първо за **1.01.2021 г.**, а след това и за **30.06.2021 г.** Но дори и тези 5 години не стигнаха на настоящия ВСС да изпълни законовите си задължения и към днешна дата работещо е-правосъдие отново няма, въпреки влезлите в сила вече закони. Само поради липсата на работещ парламент все още не се е стигнало до **четвърто** поредно законодателно отлагане и пак със задна дата, както поиска ВАДвС, което би било **истинска управленска катастрофа и пряко признание за колосален провал**.

В най-общ план е-правосъдието означава: 1) цифровизация на пътищата за комуникация между съдебните органи и участниците в производствата; 2) възможност за постановяване на актове и за извършване на процесуални действия в електронна форма, условие за което е преминаването към изцяло електронни дела и към безхартиен документооборот; 3) възможност за дистанционно провеждане на устни процесуални действия от съдебните органи и участниците в производствата.

За да се случи горното нормативната уредба предвижда, че ВСС трябва да реализира следното: 1) да изгради обща сървърна база, съхраняваща на едно място и еднократно постъпващата информация /е-делата/; 2) да създаде единна информационна система /ЕИСС/, чрез която съдилищата да достъпват тази сървърна база и да извършват процесуални действия в е-форма; 3) да създаде друга единна информационна система, чрез която страните да имат достъп до базата данни, да подават е-документи и да комуникират със съдилищата електронно – ЕПЕП. Същевременно и предвид естеството на е-правосъдието е нужно съдилищата да бъдат обезпечени с нужната компютърна и сканираща техника **от ново поколение**, без която цялостната дигитализация на делата е невъзможна.

Всичко това следваше да се случи в **5-годишния** продължен законов срок и да бъде реализирано от ВСС до днес, но уви – не повече от 20 % е реализирано, въпреки усвоените многомилionни национални и европейски бюджетни средства.

Знаем с какви кански мъки бе въведена информационна система за **общите съдилища** /ЕИСС/, която макар със спорно качество и постоянно доработваща се, дава възможност

съдебните органи да извършват процесуални действия в е-форма. Незнайно защо бе въведена и отделна информационна система **за административните съдилища**, въпреки, че такава не е предвидена в ЗСВ, и без да е ясно дали същата позволява изпълнението на глава 18а ЗСВ. Между двете инф. системи обаче няма никаква връзка, та не е ясно как ще се осъществява електронният документооборот между общите и административните съдилища в сферите, в които законите предвиждат отношения между тях – напр. по делата по ЗАНН или при изпращане по подсъдност.

Що се отнася до информационната система „на страните“, която според закона следва да е средството за достъп на участниците до делата /ЕПЕП/, то тук нещата са на ниво **„пълна трагедия“**. Въпреки, че е предвидено в закона ЕПЕП не дава възможност за никаква е-комуникация между съда и участниците – нито последните могат да подават е-документи към съда, нито съдът да им връчва електронно. Уж разработената система за електронни съобщения по Норвежкия механизъм, се оказа напълно негодна за е-връчване – чрез нея може да се изпращат само призовки, но не и приложения към тях, която я прави напълно неприложима за връчване по ГПК. По тази причина към днешна дата страните не могат да извършват правновалидно процесуални действия в електронна форма, тъй като друга инф. система не е предвидена в закона за това, а единствено ЕПЕП /чл. 360в, ал. 2, т. 2 ЗСВ, чл. 62, ал. 4 ГПК/. Пълна загадка е защо този състав на ВСС проспa **4 години** от своя мандат и не приведе ЕПЕП в нужното законово състояние. Удивително е, че едва след влизане в сила на законите от 1.07.2021 г. нашите кадровици се „плеснаха по челото и откриха Америка“ по отношение на състоянието на ЕПЕП. Още по-удивително е, че след като го откриха през 2021 г., констатираха, че не разполагали с великата сума от 1,2 млн. лв., необходима за надграждането на ЕПЕП. И това при положение, че за тези 4 години ВСС е управлявал общ съдебен бюджет от над 3,5 млрд. лв. Да управляваш милиарден бюджет и да твърди, че нямаш 1 милион е жалко и смешно, граничещо с управленско безобразие. Както се разбра от изказвания на членове на ВСС, към момента дори няма изготвено техническо задание за нужното надграждане на ЕПЕП, т.е. дори не са мислили още по темата и въобще не знаят какво да правят. Да не говорим, че тепърва трябва да се провежда продължителна процедура по обществена поръчка, а реалното изпълнение се отлага за някой следващ мандат на ВСС и за някой следващ живот.

Неизпълнението на **възложени преди 5 години законови задължения**, от което страда цялото българско общество, само по себе си е достатъчно основание да се поиска оставката на целия настоящ състав на ВСС за несправяне с работата. Друг е въпросът, че ако на членовете му е останало и грам достойнство, трябва и сами да си я подадат незабавно.

Предвид горното моля кандидатите да отговорят на следните въпроси:

13. Какво конкретно според вас трябва да предприеме ВСС, за да успее до края на мандата да изпълни, макар и със значителна забава, законите си задължения по въвеждане на електронното правосъдие?

14. Считате ли, че в хаотичните действия на ВСС по въвеждане на е-правосъдието **най-сетне** следва да се сложи ред, като например: 1) се изготви подробна пътна карта с конкретни цели, стъпки, срокове, финансова обезпеченост; 2) се създаде междуправителствен Съвет по е-правосъдие с участието на представители на съд. власт, адвокатурата, МП, ДА „Електронно управление“, КРС и др.; 3) в самия ВСС да се наемат на щат квалифицирани програмисти, които пряко и непосредствено да поддържат, надграждат и променят /ако е нужно/ ЕИСС и ЕПЕП, а не тази дейност да е поверена на търговски дружества и постоянно да чакаме провеждане на продължителни обществени поръчки, като нужните промени в системите да се извършват своевременно и съобразно постоянно променящото се законодателство и развитието на технологиите.

15. В момента поради липсата на осигурена от ВСС модерна сканираща техника от ново поколение и липсата на добра вътрешна организация най-големите софийски съдилища /СРС, СГС, АССГ/ не изпълняват законовите си задължения по чл. 360ж и чл. 360з ЗСВ за дигитализиране на образуванияте след 1.07.2021 г. първоинстанционни съдебни дела в тяхната цялост, а не само частично /досежно съдебните актове и протоколи/. Какво лично вие ще направите този проблем да бъде своевременно разрешен, което ще направи възможен дистанционният достъп на страните до делата в цялост чрез ЕПЕП – нещо, което е изключително важно в настоящата пандемична обстановка?

Дотук ограничавам моите питання и коментари, въпреки значимостта и на друга една тема, която е и пряката причина за провеждане на настоящия частичен избор за членове на ВСС – темата за съдебната карта. Доколкото обаче не се очакват никакви реални действия в тази насока до края на мандата на този ВСС, то намирам за излишно да отделям внимание на нея, въпреки, че мога много да напиша.

Настоящите въпроси са отправени и към двамата кандидати.

Бъдете здрави!

13.09.2021 г.

ПОДПИС:

ВИСШИ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
РСС - 13134	17-09-2021

Български институт за правни инициативи

Ул. Г.С. Раковски 132А, ет. 3 Тел. +359 2 980 80 84
София 1000
България

www.bili-bg.org
office@bili-bg.org

Изх. №: ИПСН-202-17/09/2021

ДО

СЪДИЙСКА КОЛЕГИЯ НА ВИСШИЯ
СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ВЪПРОСИ

Към кандидатите за членове на Висшия съдебен съвет на основание чл. 29и, ал. 2 от ЗСВ във връзка с чл. 20, ал. 1 от Правилата за провеждане на избори на членове на ВСС от съдиите, прокурорите и следователите

Уважаеми кандидати за членове на ВСС,

От Български институт за правни инициативи наблюдаваме процедурите за избор на магистрати на лидерските позиции в системата от много години и тенденцията, която се разви не е позитивна. Създава се впечатлението, че съдебната власт като огледало отразява изпълнителната власт по отношение на подбора на кадри на ключови места в управлението. Прозрачността на процедурите отстъпи пред публичността им. Това от своя страна води до сериозна демотивация и сред самите магистрати да участват в подобни процедури, за които в повечето случаи се знае как ще приключат още преди да са започнали. Изборът на членове на ВСС също не прави изключение и настоящият му състав го доказва. За странични наблюдатели като нас поведението на отделни членове на Съвета и решенията му по ключови за системата въпроси, остават необясними от гледна точка на възпитание и логика.

Процедурата, в която участват двамата кандидати /точно толкова колкото са и овакантените места/ е натоварена с особена важност, защото е пряко обвързана и с предстоящото откриване на процедурата за избор на председател на Върховния касационен съд. ВКС остана един от малкото непревзети бастиони на независимост в съдебната власт и това повишава значението и залоget на процедурата. Политическата

конюнктура в момента е променена, но пластовете не са разместени до степен на необратимост и за това не е без значение кой ще бъде избран за следващ председател на ВКС.

Отделно от това, ВСС има изключително отговорни текущи правомощия свързани с кадровия подбор, конкурсите, бюджета, атестирането и т.н. на магистратите, към които трябва да се подхожда с висока степен на сериозност, а не с разправии и буквално бягство от отговорност.

От една страна двамата кандидати следва да бъдат поздравени, че са приели да участват в процедурата и ако бъдат избрани, да опитат да допринесат с нещо смислено на финала на един мандат на ВСС, за който трудно може да бъде казано нещо позитивно. От друга страна обаче, е необходимо да се зададе въпроса за нуждата изобщо от попълване на сегашния състав на ВСС – както от професионална така и от морална гледна точка. Двата кандидати също биха могли да се замислят над това.

I. Общи въпроси към двамата кандидати:

1. Смятате ли, че сега действащият състав на ВСС успешно упражнява конституционно установеното си задължение да отстоява независимостта на съдебната власт?

2. Какво е мнението Ви за действията на СК на ВСС по Механизма за действие на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет в случаи на засягане на независимостта и/или опит за оказване на натиск върху съдиите и съда към настоящия момент?

3. В контекста на горния въпрос, какво е мнението Ви относно обсъжданата от Съдийска колегия на ВСС идея за изготвяне на законодателни предложения относно промяна на начина на преследване на обиди и клевети срещу магистрати, свързани с осъществяваната от тях правораздавателна дейност?¹

4. Какво мислите по отношение на ефективност за работата на ВСС като постоянно действащ орган и работата на ВСС като непостоянно действащ такъв?

5. Скоро предстои избор на нов председател на ВКС. Според Вас какви качества, освен посочените в чл. 170, ал. 5 от ЗСВ, следва да притежава бъдещият председател на ВКС?

¹ <http://www.vss.justice.bg/root/f/upload/32/pr-26-29.06.2021-sk.pdf>, с. 95-134

6. Във връзка с въпрос № 5, какво бихте отговорили на излезлите в публичното пространство критики /повдигнати и в изложението на съдия Милен Василев към Вас/, че Вашият избор е тясно обвързан с предстоящия избор на председател на ВКС и целта е да не се допусне „издънка“ при избора на председател на ВКС?

7. Считате ли, че съществува достатъчен диалог между членовете на ВСС и магистратите по места, например за разрешаване на съществуващи проблеми или възникнали конфликти в органи на съдебната власт? Ако бъдете избран/а за член на ВСС, какви мерки бихте предприели за насърчаване на диалога между членовете на Съдийска колегия и съдилищата в страната?

8. Едни от най-важните функции на ВСС са осигуряването на кадрова обезпеченост на органите на съдебната власт и организацията на процеса на кариерно развитие на магистратите. В тази връзка смятате ли, че следва да съществува ограничение на дяла на свободните длъжности, които да се обявяват за заемане чрез конкурс за първоначално назначаване, каквото съществуваше преди изменението на чл. 178 от ЗСВ от 7 февруари 2020 г.?

9. На какво се дължи според Вас липсата на мотивация у магистрати да заемат длъжността административен ръководител? Ако бъдете избран/а за член на ВСС, какви мерки бихте предприели за преодоляване на този проблем?

10. За всички е видна сериозната конфронтация в сегашния състав на ВСС. Как смятате да работите в такава среда?

11. Мандатът на Главния инспектор и на инспекторите в ИВСС изтече преди повече от година. Инспекторатът е орган към Висшия съдебен съвет. В тази връзка, не смятате ли, че ВСС следва да има по-активно отношение към проблема и че самият ВСС има интерес от гарантиране на спазването на мандатността като част от независимостта на съдебната власт?

12. Какво е мнението ви за легитимността на действията и решенията на ИВСС в условията на изтекъл мандат?

13. Как оттук нататък трябва да продължи дебатът за реформа на съдебната карта и какви непосредствени действия трябва да предприеме ВСС?

14. На кои постоянни комисии към ВСС бихте станали членове?

15. ВСС има правомощия свързани с обучението и квалификацията на съдии, прокурори и следователи. В тази връзка какво е мнението ви за програмата за първоначално обучение на младши магистрати в НИП?

II. Въпрос към съдия МАРИНА ДОЙЧИНОВА:

1. В своята концепция посочвате, че *"икономическата независимост на магистрата е гаранция за неговата функционална независимост при решаването на съдебните спорове"*. Във връзка с това как гледате на предложението рангът за длъжност да е водещ принцип при определяне на възнаграждението на магистратите? Какви други критерии следва да се вземат предвид при определяне на възнагражденията?

III. Въпрос към съдия ДЕЯН ДЕНЕВ:

1. Като съществуващ проблем в съдебната система в своята концепция посочвате *"ненавременното атестиране и свързаното с това забавяне на кариерното развитие на атестираните съдии"*. Какви конкретни мерки бихте предприели за извършване на срочно атестиране, ако бъдете избран за член на ВСС?

С уважение

Биляна Йеурова-Вегертседер

Директор

Български институт за правни инициативи